

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เลขที่แบบสัมภาษณ์ ( ) ( ) ( ) ( )

แบบสัมภาษณ์

ผลลัพธ์และผลกระทบบการดำเนินงานควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับ จังหวัดลำปาง

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

บ้านเลขที่..... หมู่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัดลำปาง.

วันที่สัมภาษณ์.....

ชื่อผู้ที่สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ : ( ) 1.ชาย ( ) 2.หญิง ( ) 5
2. อายุ : .....ปี (คิดอายุเต็มเป็นปี) ( ) ( ) 6-7
3. ระดับการศึกษา : ( ) 8
  - ( ) 1.ไม่ได้เรียน/ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา
  - ( ) 2.จบชั้นประถมศึกษา (ป.4 หรือ ป.6)
  - ( ) 3.จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
  - ( ) 4.จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือสูงกว่า
4. อาชีพหลัก (ที่มาของรายได้หลักของครอบครัว) ( ) 9
  - ( ) 1.เกษตรกรกรรม (ทำนา/ทำไร่/ทำสวน/เลี้ยงสัตว์)
  - ( ) 2.ค้าขาย/ทำธุรกิจ
  - ( ) 3.รับจ้าง/ลูกจ้างเอกชน
  - ( ) 4.รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
  - ( ) 5.อื่นๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 2 : ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ

ตอนที่ 1 : ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับ

1. โรคพยาธิใบไม้ตับสามารถติดต่อถึงคนได้โดยวิธีใด ( ) 10
  - ( ) 1.การสัมผัสทางผิวหนัง
  - ( ) 2.การดื่มน้ำ
  - ( ) 3.การกินอาหาร
  - ( ) 4.การหายใจ
2. อาหารที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ ได้แก่ ( ) 11
  - ( ) 1.เนื้อหมูดิบหรือเนื้อหมูที่ปรุงอย่างสุกๆดิบๆ
  - ( ) 2.เนื้อวัวดิบหรือเนื้อวัวที่ปรุงอย่างสุกๆดิบๆ
  - ( ) 3.ผักดิบ ผักสด
  - ( ) 4.ปลาดิบหรือปลาที่ปรุงอย่างสุกๆดิบๆ
3. ปลาที่กินแล้วเสี่ยงต่อการติดโรคพยาธิใบไม้ตับ ได้แก่ ( ) 12
  - ( ) 1.ปลาทะเล
  - ( ) 2.ปลาน้ำจืดทั่วไป
  - ( ) 3.ปลาน้ำจืดที่มีเกล็ด
  - ( ) 4.ปลาน้ำจืดที่ไม่มีเกล็ด
4. การบริโภคปลาน้ำจืดมีเกล็ดในลักษณะใด ที่จะปลอดภัยจากการติดโรคพยาธิใบไม้ตับ ( ) 13
  - ( ) 1.นำปลามาปรุงด้วยเครื่องปรุง
  - ( ) 2.นำเนื้อปลามาหมักให้เปรี้ยวเสียก่อน
  - ( ) 3.นำเนื้อปลามาปรุงให้สุกด้วยความร้อนพอสุกๆดิบๆ
  - ( ) 4.นำเนื้อปลามาปรุงด้วยความร้อนให้สุกเสียก่อน

5. อาหารต่อไปนี้ ชนิดใดบ้างที่เมื่อบริโภคแล้ว จะทำให้เสี่ยงต่อการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ

อาหาร	การติดโรค		
	เสี่ยง	ไม่เสี่ยง	
5.1 ปลาจ่อม			( ) 14
5.2 ปลาสัมดิบ			( ) 15
5.3 ตาบปลาดิบ			( ) 16
5.4 ปลาร้าดิบสับ			( ) 17
5.5 ส้มตำใส่ปลาร้าที่ไม่ได้ต้ม			( ) 18
5.6 ปลาแจ่ว			( ) 19
5.7 ปลาฟัก			( ) 20

6. พยาธิใบไม้ตับอยู่ส่วนไหนของปลา ( ) 21
- ( ) 1.เกาะอยู่ที่ครีบของปลา
  - ( ) 2.เกาะติดอยู่ภายนอกเกล็ดปลา
  - ( ) 3.เกาะอยู่ภายนอกผิวหนัง
  - ( ) 4.อยู่ในเนื้อปลา
7. พยาธิใบไม้ตับอาศัยอยู่ในส่วนไหนของร่างกายมนุษย์ ( ) 22
- ( ) 1.ในกระเพาะ
  - ( ) 2.ในลำไส้
  - ( ) 3.ในม้าม
  - ( ) 4.ในท่อน้ำดี
8. ไช้ของพยาธิใบไม้ตับ จะออกจากร่างกายทางใด ( ) 23
- ( ) 1.ปัสสาวะ
  - ( ) 2.อุจจาระ
  - ( ) 3.น้ำลาย
  - ( ) 4.เหงื่อ

9. พยาธิใบไม้ตับทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกายอย่างไร ( ) 24
- ( ) 1. ทำให้ปวดอวัยวะ
  - ( ) 2. ทำให้กระเพาะอาหารอักเสบ
  - ( ) 3. ทำให้ลำไส้อักเสบ
  - ( ) 4. ทำให้เกิดมะเร็งตับ
10. ปัจจัยอะไรที่มีความสำคัญต่ออาการและความรุนแรงของโรคพยาธิใบไม้ตับมากที่สุด ( ) 25
- ( ) 1. จำนวนพยาธิใบไม้ตับที่อยู่ในร่างกาย
  - ( ) 2. ระยะเวลาที่มีพยาธิใบไม้ตับอยู่ในร่างกาย
  - ( ) 3. อวัยวะที่พยาธิใบไม้ตับอาศัยอยู่
  - ( ) 4. สภาพร่างกายของมนุษย์
11. การที่จะทราบว่าผู้ใดเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับนั้น ทำได้โดยวิธีใด ( ) 26
- ( ) 1. นำปัสสาวะไปตรวจ
  - ( ) 2. นำอุจจาระไปตรวจ
  - ( ) 3. นำน้ำลายไปตรวจ
  - ( ) 4. นำเลือดไปตรวจ
12. โรคพยาธิใบไม้ตับสามารถรักษาให้หายได้หรือไม่ ( ) 27
- ( ) 1. รักษาไม่หาย
  - ( ) 2. รักษาให้หายได้บางราย
  - ( ) 3. รักษาให้หายได้ทุกราย
  - ( ) 4. ไม่มีทางรักษา
13. ผู้เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับที่ได้รับการรักษาแล้วสามารถเป็นโรคได้อีกหรือไม่ ( ) 28
- ( ) 1. ไม่เป็นโรคอีกเพราะมีภูมิคุ้มกัน
  - ( ) 2. ไม่เป็นโรคอีกเพราะกินยารักษาแล้ว
  - ( ) 3. เป็นโรคได้อีก ถ้ากินอาหารที่มีตัวอ่อนของพยาธิใบไม้ตับเข้าไปอีก
  - ( ) 4. เป็นโรคได้อีก ถ้ากินเนื้อหมูดิบหรือปรุงอย่างสุกๆดิบๆ

14. การป้องกันมิให้เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับทำได้อย่างไร ( ) 30
- ( ) 1.กินยาป้องกัน
  - ( ) 2.กินปลาสุก
  - ( ) 3.กินหมูสุก
  - ( ) 4.กินเนื้อสุก
15. การป้องกันมิให้ผู้ที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับแพร่กระจายโรคไปยังผู้อื่น ทำได้ ( ) 31
- อย่างไร
- ( ) 1.การถ่ายอุจจาระในส้วมทุกครั้ง
  - ( ) 2.การไม่ไอหรือจามรดกัน
  - ( ) 3.การไม่ใช้ของร่วมกัน
  - ( ) 4.การไม่รับประทานอาหารร่วมกัน

ตอนที่ 2 : ทักษะคดีเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับของประชาชน

ประเด็น	ทักษะคดี			
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1. ผู้ชายและผู้หญิงมีโอกาสเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับได้เท่ากัน				( ) 32
2. คนที่ร่างกายแข็งแรง จะไม่มีโอกาสเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ				( ) 33
3. อาการของโรคพยาธิใบไม้ตับ เป็นอาการที่น่ากลัว				( ) 34
4. การมีพยาธิใบไม้ตับอยู่ในร่างกาย ไม่มีผลเสียต่อสุขภาพ				( ) 35
5. การตรวจรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ ทำให้เปลืองเงินโดยใช่เหตุ				( ) 36
6. การบริโภคอาหารที่ทำจากปลาที่หมักไว้จนมีรสเปรี้ยว ไม่ทำให้ติดโรคพยาธิใบไม้ตับ				( ) 37
7. อาหารที่ปรุงโดยการใส่เครื่องปรุงและน้ำส้ม/น้ำมะนาวฆ่าเชื้อโรคพยาธิใบไม้ตับได้				( ) 38
8. การกินอาหารจำพวกเนื้อสัตว์ดิบๆ หรือสุกๆดิบๆ ทำให้ร่างกายแข็งแรง				( ) 39
9. การบริโภคส้มตำใส่ปลาร้าที่ไม่ได้ต้ม เสี่ยงต่อการติดโรคพยาธิใบไม้ตับ				( ) 40
10. อาหารจำพวกเนื้อสัตว์ที่ปรุงให้สุกดีด้วยความร้อนแล้ว ทำให้เสียชีวิตอาหาร				( ) 41
11. ลักษณะการปรุงและการกินอาหารสุกๆดิบๆเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิม จำเป็น ต้องรักษาไว้				( ) 42
12. การเปลี่ยนแปลงบริโภคนิสัย เกี่ยวกับการกินดิบกินสุก เป็นเรื่องที่ทำได้ง่าย				( ) 43
13. เมื่อมียาตีราคาถูกสำหรับการบำบัดโรคพยาธิใบไม้ตับแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องป้องกันการติดโรคแต่อย่างใด				( ) 44
14. การถ่ายอุจจาระในส้วมทุกครั้ง ทำให้โรคพยาธิใบไม้ตับไม่แพร่กระจาย				( ) 45
15. โรคพยาธิใบไม้ตับจำเป็น ต้องมีการป้องกันและควบคุม				( ) 46

ตอนที่ 3 : การปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับของประชาชน

1. ท่านเคยได้รับการตรวจอุจจาระหรือไม่ ( ) 47
 ( ) 0.ไม่เคย (ระบุเหตุผล).....
 ( ) 1.เคย (ระบุเวลา) เมื่อ.....ปีมาแล้ว
2. ถ้าเคยได้ตรวจ ตรวจพบไข่พยาธิใบไม้ตับหรือไม่ ( ) 48
 ( ) 0.ไม่ทราบผล/จำไม่ได้
 ( ) 1.พบ
 ( ) 2.ไม่พบ
3. ถ้าเคยได้ตรวจและตรวจพบไข่พยาธิใบไม้ตับในอุจจาระ ได้รับการรักษาหรือไม่ ( ) 49
 ( ) 1.ได้รับ
 ( ) 2.ไม่ได้รับ
4. ท่านถ่ายอุจจาระนอกส้วมหรือไม่ เพียงใด ( ) 50
 ( ) 0.ไม่เคยถ่ายนอกส้วม
 ( ) 1.ถ่ายนอกส้วมเป็นบางครั้ง
 ( ) 2.ถ่ายนอกส้วมเป็นประจำ
5. การบริโภคอาหารที่ทำจากเนื้อสัตว์ของผู้ให้สัมภาษณ์

ชนิด/ลักษณะของอาหาร	การบริโภค			
	ประจำ	บางครั้ง	ไม่เคยกิน	
5.1 ส้าปลาชิว				( ) 51
5.2 ปลาฝัก				( ) 52
5.3 ลาบปลาดิบ				( ) 53
5.4 ปลาร้าดิบสับเครื่องแกง				( ) 54
5.5 ส้มตำใส่ปลาร้าดิบ				( ) 55
5.6 ปลาต้มดิบ				( ) 56
5.7 ปลาจ่อม				( ) 57
5.8 ปลาแจ่ว				( ) 58

ส่วนที่ 3 : ความชุกของโรคพยาธิใบไม้ตับ

1. การตรวจอุจจาระประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ถูกสัมภาษณ์ ( ) 59
- ( ) 1. ไม่พบพยาธิใบไม้ตับ
- ( ) 2. พบพยาธิใบไม้ตับ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก ข
การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง

การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง

การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้อัตราความชุกของโรคพยาธิใบไม้ตับ ที่ได้จากการสำรวจครั้งล่าสุดใน ปี พ.ศ. 2535 คือ ร้อยละ 34.40 มาคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง

สูตรใช้ในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง

$$N = \frac{Z_{\alpha}^2 P(1-P)}{d^2}$$

กำหนดให้ N = ขนาดตัวอย่าง

Z_{α} = ค่ามาตรฐานในระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($Z_{\alpha} = 1.96$)

P = อัตราความชุกของโรคพยาธิใบไม้ตับร้อยละ 34.40 ($P = 0.34$)

D = ความคลาดเคลื่อนในการเลือกตัวอย่าง ไม่เกินร้อยละ 5

N = 345

เพิ่มขนาดตัวอย่างเป็น 2 เท่า จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 690 คน

ภาคผนวก ก การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาในครั้งนี้ ทำการศึกษาใน 13 อำเภอของจังหวัดลำปาง วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ใช้หมู่บ้านเป็นหน่วยสุ่มขั้นแรก คราวเรือนเป็นหน่วยสุ่มขั้นที่สอง และบุคคลในครัวเรือนเป็นหน่วยสุ่มขั้นที่ 3 รวมทั้งสิ้น 690 คน โดยยอมให้เกิดความผิดพลาดได้ไม่เกิน 5 % และระดับความเชื่อมั่น 95 % ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างได้กระทำได้ดังนี้

1. สุ่มหมู่บ้าน โดยการสุ่มแบบ thirty cluster sampling

1.1 จัดเรียงรายชื่อหมู่บ้านพร้อมด้วยจำนวนประชากร โดยแยกเป็นรายตำบล อำเภอ

1.2 กำหนดประชากรสะสมของแต่ละหมู่บ้านให้ครบทุกหมู่บ้าน จำนวนประชากรสะสมในลำดับสุดท้ายจะเท่ากับจำนวนประชากรทั้งหมดของจังหวัดลำปาง

1.3 กำหนดหาช่วงการแบ่งกลุ่มตัวอย่าง(Sampling Interval) โดยใช้สูตร

$$\text{Sampling Interval} = \frac{\text{ประชากรสะสมทั้งหมด}}{30 \text{ (จำนวนกลุ่ม)}}$$

1.4 หลังจากได้ Sampling Interval แล้ว ก็เลือก Random number ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 01 - เลข Sampling Interval โดยใช้ตารางเลขสุ่ม

1.5 การหาคำแหน่งกลุ่มสำรวจที่ 1 ตรวจสอบประชากรสะสมแต่ละหมู่บ้าน โดยเริ่มจากหมู่บ้านแรก หมู่บ้านใดที่มีประชากรสะสมเท่ากับ Random number หรือมากกว่าเป็นหมู่บ้านแรก แสดงว่าหมู่บ้านนั้นเป็นจุดสำรวจกลุ่มที่ 1 กลุ่มต่อไปหาจากการเอาตัวเลข Sampling Interval บวกกับจำนวนประชากรที่อยู่เหนือขึ้นมาจนครบ 30 หมู่บ้าน

2. สุ่มหลังคาเรือน โดยการสุ่มแบบ systematic random sampling

2.1 การหาหลังคาเรือนแรกที่จะสำรวจ โดยใช้บ้านเลขที่ของบัญชีข้อมูลประชากร รายหมู่บ้านของจังหวัดลำปาง

2.2 กำหนดหาช่วงการแบ่งกลุ่มหลังคาเรือน(Sampling Interval) โดยใช้สูตร

$$\text{Sampling Interval} = \frac{\text{หลังคาเรือนทั้งหมด}}{23}$$

2.3 หลังจากได้ Sampling Interval แล้ว ก็เลือก Random number ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 01 - เลข Sampling Interval โดยใช้ตารางเลขสุ่ม

2.4 การหาตำแหน่งหลังคาเรือนที่ 1 ตรวจสอบหลังคาเรือนสะสมแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งหลังคาเรือนที่อยู่ในลำดับเท่ากับ Random number เป็นหลังคาเรือนแรก แสดงว่าหลังคาเรือนนั้นเป็นจุดสำรวจหลังคาเรือนที่ 1 สำหรับหลังคาเรือนต่อไปหาจากการเอาตัวเลข Sampling Interval บวกกับลำดับหลังคาเรือนที่อยู่เหนือขึ้นมาจนครบ 23 หลังคาเรือน

3. สุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบ simple random sampling

3.1 การเลือกบุคคลที่จะสัมภาษณ์ ใช้วิธีจับฉลากจากสมาชิกที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปที่อยู่ในหลังคาเรือนนั้น หลังคาเรือนละ 1 คน

3.2 การเลือกบุคคลที่จะตรวจอุจจาระเพื่อหาความชุกของโรคพยาธิใบไม้ตับใช้บุคคลเดียวกับผู้ถูกสัมภาษณ์

ภาคผนวก ง

การตรวจอุจจาระวิธี Kato's thick smear

การตรวจอุจจาระวิธี Kato's thick smear

อุปกรณ์การตรวจ

1. กล้องจุลทรรศน์
2. กระจกสำหรับตรวจ(สไลด์)
3. แผ่นกระดาษแก้ว (กระดาษเซลโลเฟน)ขนาด 2.2 x 3 เซนติเมตร แช่น้ำยากลิเซอริน-มาลาไคท์กรีน อย่างน้อย 24 ชั่วโมง ก่อนใช้ตรวจ
4. น้ำยากลิเซอริน-มาลาไคท์กรีน ประกอบด้วย
  - 4.1 น้ำยากลิเซอริน 100 ส่วน
  - 4.2 น้ำกลั่น(หรือน้ำสะอาดหรือฟีนอล 6%) 100 ส่วน
  - 4.3 น้ำยามาลาไคท์กรีน 3% 1 ส่วน
  - 4.4 ไม้จิ้มฟัน
  - 4.5 จุกยาง เบอร์ 7 หรือ 8
  - 4.6 ปากคีบ

วิธีทำ Kato's thick smear

1. ตักอุจจาระประมาณ 60 มิลลิกรัม ประมาณเท่าเม็ดถั่วเขียว วางลงบนกระจกสไลด์
2. ใช้แผ่นกระดาษแก้วที่แช่อยู่ในน้ำยาแล้ว ปิดทับอุจจาระ
3. กดด้วยจุกยางให้อุจจาระกระจายสม่ำเสมอ บางพอสามารถตรวจได้
4. ทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้องประมาณ 20-30 นาที ที่ 34-40 องศาเซลเซียส
5. ตรวจด้วยกล้องจุลทรรศน์

ภาคผนวก จ

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้ที่ตอบ ได้ถูกต้องเกี่ยวกับ โรคพยาธิใบไม้ตับแยกรายข้อ

คำถามด้านความรู้เกี่ยวกับ โรคพยาธิใบไม้ตับ (n=690)	ตอบถูกต้อง	
	จำนวน	ร้อยละ
1. การบริโภคปลาสดดิบ จะทำให้เสี่ยงต่อการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ	648	93.9
2. การบริโภคปลาตากแห้ง จะทำให้เสี่ยงต่อการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ	647	93.8
3. การบริโภคปลาจ่อม จะทำให้เสี่ยงต่อการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ	623	90.3
4. การบริโภคส้มตำใส่ปลาร้าที่ไม่ได้ต้ม จะทำให้เสี่ยงต่อการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ	590	85.5
5. บริโภคปลาน้ำจืดมีเกล็ดในลักษณะใด ที่จะปลอดภัยจากการติดโรคพยาธิใบไม้ตับ	569	82.5
6. ผู้ที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับที่ได้รับการรักษาแล้ว สามารถเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับได้อีกหรือไม่	564	81.7
7. การป้องกันมิให้ผู้ที่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ แพร่กระจายโรคพยาธิใบไม้ตับไปยังผู้อื่น ทำได้อย่างไร	543	78.7
8. โรคพยาธิใบไม้ตับสามารถติดต่อถึงกันได้ โดยวิธีใด	502	72.8
9. การบริโภคปลาร้าดิบสับ จะทำให้เสี่ยงต่อการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ	497	72.0
10. อาหารที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ	495	71.7
11. พยาธิใบไม้ตับทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกายอย่างไร	492	71.3
12. ไข่ของพยาธิใบไม้ตับ ออกจากร่างกายทางใด	490	71.0
13. ปัจจัยอะไรที่มีความสำคัญต่ออาการและความรุนแรงของโรคพยาธิใบไม้ตับมากที่สุด	455	65.9
14. การป้องกันมิให้เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับทำได้อย่างไร	442	64.1
15. ปลาที่กินแล้วเสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ	378	54.8

ตาราง 1 (ต่อ)

คำถามด้านความรู้เกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับ (n=690)	ตอบถูกต้อง	
	จำนวน	ร้อยละ
16. การที่จะทราบว่าผู้ใดเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับนั้น ทำได้โดยวิธีใด	349	50.6
17. พยาธิใบไม้ตับอาศัยอยู่ในส่วนไหนของปลา	330	47.8
18. โรคพยาธิใบไม้ตับสามารถรักษาให้หายได้หรือไม่	303	43.9
19. การบริโภคนกปลาจ๋า จะทำให้เสี่ยงต่อการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ	227	40.1
20. การบริโภคนกปลาฟัก จะทำให้เสี่ยงต่อการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ	162	23.5
21. พยาธิใบไม้ตับอาศัยอยู่ในส่วนไหนของร่างกายมนุษย์	62	9.0

จากตาราง 1 ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับจำแนกรายข้อ ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีความรู้ถูกต้องในเรื่องเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับมากที่สุด ได้แก่ การบริโภคนกปลาส้มดิบ ปลาปลาดิบ ปลาจ่อม ส้มตำใส่ปลาร้าที่ไม่ได้ต้ม จะทำให้เสี่ยงต่อการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ ร้อยละ 93.9 93.8 90.3 85.5 ตามลำดับ และมีความรู้ถูกต้องในเรื่องเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับ น้อยที่สุด ได้แก่ พยาธิใบไม้ตับอาศัยอยู่ในส่วนไหนของร่างกายมนุษย์

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามทัศนคติเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับ
รายชื่อ

ทัศนคติเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับ (n=690)	เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้ชายและผู้หญิงมีโอกาสเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับได้เท่ากัน	552	80.0	74	10.7	64	9.3
2. คนที่ร่างกายแข็งแรง จะไม่มีโอกาสเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ	17	2.5	58	8.4	615	89.1
3. อาการของโรคพยาธิใบไม้ตับ เป็นอาการที่น่ากลัว	524	75.9	82	11.9	84	12.2
4. มีพยาธิใบไม้ตับอยู่ในร่างกายไม่ มีผลเสียต่อสุขภาพ	102	14.8	154	22.3	434	62.9
5. ตรวจรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ ทำให้เปลืองเงินโดยใช่เหตุ	27	3.9	62	9.0	601	87.1
6. บริโภคอาหารที่ทำจากปลาที่หมักไว้จนเปรี้ยว ไม่ทำให้ติดโรคพยาธิใบไม้ตับ	125	18.1	122	17.7	443	64.2
7. อาหารที่ปรุง โดยใส่เครื่องปรุง และน้ำส้ม/น้ำมะนาว น่าเชื่อ โรคพยาธิใบไม้ตับได้	118	17.1	128	18.6	444	64.3
8. การกินอาหารจำพวกเนื้อสัตว์ ดิบๆ หรือสุกๆดิบๆ ทำให้ร่าง กายแข็งแรง	89	12.9	96	13.9	505	73.2
9. บริโภคส้มตำที่ใส่ปลาร้าไม่ได้ ดื่ม เสี่ยงต่อการติดโรคพยาธิ	492	71.3	109	15.8	89	12.9
10. อาหารจำพวกเนื้อสัตว์ที่ปรุงให้ สุกดีด้วยความร้อน ทำให้เสีย รสชาติอาหาร	197	28.6	66	9.6	427	61.9

ตาราง 2 (ต่อ)

ทัศนคติเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับ	เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
11. ลักษณะการปรุงและการกิน อาหารเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิม จำเป็นต้องอนุรักษ์ไว้	227	32.9	84	12.2	379	54.9
12. การเปลี่ยนแปลงบริโภคนิสัย เกี่ยวกับการกินดิบกินสุก เป็น เรื่องที่ทำได้ง่าย	84	12.2	78	11.3	528	76.5
13. เมื่อมียาตีราคาถูกสำหรับการ บำบัดโรคพยาธิใบไม้ตับแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องป้องกันการติด โรคแต่อย่างใด	159	23.0	101	14.6	430	62.3
14. การถ่ายอุจจาระในส้วมทุกครั้ง ทำให้โรคพยาธิใบไม้ตับไม่แพร่ กระจาย	593	85.9	55	8.0	42	6.1
15. โรคพยาธิใบไม้ตับจำเป็นต้องมี การป้องกันและควบคุมโรค	414	60.0	109	15.8	167	24.2

จากตาราง 2 ข้อมูลทัศนคติเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับ ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีทัศนคติในทางที่เห็นด้วยเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับ ได้แก่ การถ่ายอุจจาระในส้วมทุกครั้ง ทำให้โรคพยาธิใบไม้ตับไม่แพร่กระจาย ร้อยละ 85.9 ผู้ชายและผู้หญิงมีโอกาสเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับได้เท่ากัน ร้อยละ 80.0 อาการของโรคพยาธิใบไม้ตับเป็นอาการที่น่ากลัว ร้อยละ 75.9 การบริโภคส้มตำใส่ปลาร้าที่ไม่ได้ต้ม เสี่ยงต่อการติดโรคพยาธิใบไม้ตับ ร้อยละ 71.3 โรคพยาธิใบไม้ตับจำเป็นต้องมีการป้องกันและควบคุม ร้อยละ 60.0

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการบริโภคอาหารที่ทำจากปลา

การบริโภคอาหารที่ทำ จากปลา	กินประจำ		กินบางครั้ง		ไม่เคยกิน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ส้าปลาชีว	8	1.2	320	46.4	362	52.5
2. ปลาฟัก	3	0.4	149	21.6	538	78.0
3. ลาบปลาดิบ	11	1.6	237	34.3	442	64.1
4. ปลาร้าสับเครื่องแกง	26	3.8	188	27.2	476	69.0
5. ส้มตำใส่ปลาร้าดิบ	29	4.2	530	76.8	131	19.0
6. ปลาต้มดิบ	10	1.4	388	56.2	292	42.3
7. ปลาจ่อม	6	0.9	421	61.0	263	38.1
8. ปลาจ๋า	0	0.0	117	17.0	573	83.0

จากตาราง 3 การบริโภคอาหารที่ทำจากปลาของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า บริโภคอาหารที่ทำจากปลาเป็นบางครั้ง ได้แก่ ส้มตำใส่ปลาร้าดิบ ปลาจ่อม ปลาต้มดิบ ส้าปลาชีว

ภาคผนวก ฉ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. แพทย์หญิงประภาศรี จงสุขสันติกุล ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านเวชกรรมป้องกัน
กองโรคติดต่อทั่วไป
กรมควบคุมโรคติดต่อทั่วไป
2. ดร. ชนวรรณ อิ่มสมบูรณ์ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมศักดิ์ ธรรมธิตวิวัฒน์ ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน
คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. รองศาสตราจารย์พัฒน์ สุจำนงค์ ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน
คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรिता ชีระวัฒน์สกุล ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน
คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
6. อาจารย์บุญญ์ต่วน แก้วปิ่นตา ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน
คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวจันทรา ทวยมีฤทธิ์
วันเดือนปีเกิด	26 พฤษภาคม 2501
ประวัติการศึกษา	ปีการศึกษา 2528 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาลสาธารณสุข) มหาวิทยาลัยมหิดล
ประสบการณ์การทำงาน	ปี พ.ศ.2528 – 2530 ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมสุขภาพ โรงพยาบาลแม่ทา อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ปี พ.ศ.2530 – 2531 ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมสุขภาพ โรงพยาบาลวังเหนือ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ปี พ.ศ.2531 – ปัจจุบัน ตำแหน่ง นักวิชาการควบคุมโรค งานควบคุมโรคติดต่อทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง